

Két új autonómiatörvény Szerbiában

2009 második felében lényeges, reményteli változások történtek Szerbiában a vajdasági területi, valamint a kisebbségek autonómiájának ügyében. 2009. augusztus 31-én a szerb képviselőház elfogadta a nemzeti tanácsokról szóló törvényt, november 30-án jóváhagyását adta a Vajdaság statútumához és az ehhez kapcsolódó hatásköri törvényhez, amelyeket ily módon ki lehetett hirdetni. Mindkét dokumentum nehéz csatározások eredményeként született meg.

A Vajdaság autonómiája Szerbián belül

A Vajdaság 1918-ban került az éppen akkor létrejött Jugoszláviához. Mezőgazdasága a legfejlettebbnek számított az új országban, a lakosság életszínvonala és az egy főre eső GDP is messze meghaladta az országos átlagot. A terület fejlettségéből adódóan, illetve a korabeli adózási szabályoknak köszönhetően az itteni lakosság fizette a legtöbb adót az országban, ugyanakkor az állami fejlesztéseknek csak aránytalanul kis része irányult a Vajdaságba. A sérelmek ellenére a két háború között nem jött létre olyan politika erő, amely hathatósan képviselhette volna a Vajdaság gazdasági érdekeit, valamint programjával tűzhette volna ki a terület bármilyen autonómiáját. A még a Monarchia ideje alatt a térségben létrejött szerb pártok boldogan csatlakoztak „anyapártjaikhoz”, és nagy elánnal támogatták az egész ország centralizálását, melynek során semmiféle: sem nemzeti, sem pedig területi alapon szerveződő autonómiát nem ismertek el. A helyi szerb elit kezdetben a központi állami hatalomtól várhatta, hogy jobb gazdasági, közigazgatási pozíciókhoz jut, de idővel egy része csalódott a belgrádi politikában. A nemzetiségi pártok a két világháború között gyakorlatilag súlytalanok voltak az ország politikai életében. A nem az államnemzethez tartozó lakosság aránya 1921-ben 17% volt az országban. Két területen: a Vajdaságban és Koszovóban a nemzetiségi kisebbségekhez tartozók többen voltak, mint az államnemzethez tartozók. A Vajdaságban a szerbek és horvátok aránya 37,3% volt, a magyaroké 27,9%, a németeké 23,5%, a románoké 5,2%, a szlovákoké körülbelül 4%.

A helyzet a második világháború után megváltozott. A második, szocialista Jugoszláviában szakítottak a korábbi centralista államszervezési modellel, meg akarták szüntetni a korábbi szerb dominanciát az államon belül, valamiféle nemzetek közötti egyensúlyteremtéssel fel

kívánták számolni a nemzeti ellentéteket, oly módon, hogy mindegyik nemzet és nemzetiség szerepet kap területének irányításában. Ennek érdekében hat tagköztársaságot alakítottak ki, amelyek az évtizedek során egyre szélesedő jogkörrel rendelkeztek. A nemzetiségi jogok biztosítására pedig a nemzetiségek által legnagyobb arányban lakott területen, a szerb tagköztársaságon belül két autonóm tartományt hoztak létre (Vajdaság, Koszovó). Ezek nem etnikai, nemzetiségi autonóm területek voltak, csak az ott élő lakosság nemzeti összetételéből következően nagyobb tér nyílt a nemzeti kisebbségek érdekérvényesítése és szerepvállalása előtt, helyi szinten ugyanis könnyebb volt a nyelvhasználati, kulturális jogokat biztosítani. (A két világháború közötti időszakhoz képest közben a nemzetiségek aránya az elköltözések, be- és kitelepítések nyomán a Vajdaságban már jelentősen csökkent: 1948-ban a magyaroké 26%, a németeké 2%, a románoké és a szlovákoké 4-4% körüli volt, szemben a szerbek 52 és a horvátok 8%-ával.)

A decentralizációs folyamat, a köztársaságok jogainak bővítése az 1974. évi alkotmányban teljessé vált ki. A tagköztársaságok és autonóm területek számos saját döntési jogkörrel – és ezek szervezésére törvényhozói és végrehajtó szervekkel – rendelkeztek például az oktatás, a kultúra, a család-, a büntetőjog, a helyi belbiztonság, illetve a gazdaság területén (a helyben megtermelt jövedelem egyre nagyobb része felett rendelkeztek az évtizedek során, bizonyos mértékű beleszólásuk volt a jugoszláv állami gazdasági tervekbe, a hitelfelvételbe). Mindez nagyobb mozgásteret engedett a helyi érdekek képviselőinek (ugyanakkor a politikai irányvonalat a demokratikus centralizmus alapján álló kommunista párt határozta meg).

1968-ban az alkotmánymódosítások során az autonóm tartományokat a jugoszláv föderáció alkotóelemeiként határozták meg, amelyek nemzeti és egyéb sajátossággal rendelkeznek. Saját parlamentjük, saját – a szövetségi és köztársaságiakkal nem ellentétes – törvényeik, legfelsőbb bíróságuk, önálló igazságszolgáltatásuk van. Területük nem változtatható meg a tartományi parlament beleegyezése nélkül. Az 1974. évi alkotmány a Vajdaságot a föderáció köztársaságaival egyenrangú egységként említi: a nyolctagú államelnökségbe a Vajdaság is küldhetett egy tagot. Összehasonlítva a tagköztársaságok jogállásával, egy lényeges joga nem volt az autonóm tartományoknak: nem rendelkeztek az elszakadás jogával.

A politikai változások az 1980-as évek második felében azzal kezdődtek Szerbiában, hogy az újonnan pozícióba került köztársasági pártvezetés – a szerb értelmiség megfelelő körei támogatásával – harcot kezdett Jugoszlávia centralizálásáért és ezzel egy időben Szerbia feldaraboltságának megszüntetéséért, vagyis az autonóm tartományok felszámolásáért. Úgy vélték, hogy az autonóm tartományok sértik Szerbia szuverén jogait, valamint beleavatkozhatnak Szerbia életébe. Népi megmozdulások szervezésével, az ún.

joghurtforradalom során 1988 őszén a szerbiai pártvezetés lemondásra kényszerítette az autonómiához ragaszkodó újvidéki elvtársakat, majd a köztársasági alkotmány módosításával (1989. március 28.) gyakorlatilag eltörölték a vajdasági tartományi autonómiát. Az utolsó egypárti parlament 1990. szeptember 28-án új alkotmányt fogadott el, megszüntette az autonóm tartományok korábbi törvényhozó jogát. Ekkortól csak rendeleteket adhatnak ki, amelyeket a belgrádi parlament felülvizsgálhat. Ezzel a vajdasági autonómia formálissá vált, a tartomány nem rendelkezett tényleges vagyonnal, költségvetéssel. A tartományi státust több okból nem törölték el, a Vajdaságot képviselő – ekkor már a miloševići politikához igazodó – emberek nélkül ugyanis csökkent volna Szerbia súlya a szövetségi testületekben, így például az államtanácsban is.

Jugoszlávia felbomlása után, az 1990-es években szóba sem került a Vajdaság autonómiájának visszaállítása. Igazából a szerb ellenzéki pártok sem követelték, kivéve az országos szinten jelentéktelen Vajdasági Szociáldemokrata Ligát. Az újonnan alakult kisebbségi pártok pedig semmi érdemlegeset nem tudtak tenni az autonómia megszüntetése ellen. A magyar közösségen belül is csak az 1990-es évek második felében vált – az autonómiakoncepciók mellett – ismét hangsúlyossá a vajdasági autonómia helyreállításának gondolata. A 2000. decemberi parlamenti választások után új kormány állt fel a Demokrata Párt, a G 17 Plus, a Szerbiai Demokrata Párt vezetésével. Megindultak a viták az autonómia visszaállításáról, illetve annak jellegéről. Az autonómiát elfogadó szerb pártok főleg a decentralizáció eszközét látták benne, valamiféle modern regionalizmus lehetőségét, míg a magyar pártok a Vajdaság területi autonómiáját összekötötték a nemzetiségi autonómia lehetőségével.

Az új kormány egyik – a vajdasági magyarok számára is – fontos lépése volt a Vajdaság autonóm jogainak visszaállítása, az ún. omnibusztörvény bevezetése (2002. február 5.). Visszakerült tartományi jogkörbe a vízgazdálkodás, a környezetvédelem, az egészségügy, a szociális gondoskodás és az oktatás. A tartomány hatáskörébe került az iskolahálózat működtetése és felügyelete (a középiskolai is), valamint a művelődési intézmények felügyeletének és alapításának joga. A tartomány határozza meg – az oktatási törvénnyel összhangban – a kisebbségi iskolák tantervét, a nemzeti kisebbségi oktatás megszervezésének módját, annak programját és jóváhagyja a tankönyveket. A tartomány főiskolát is alapíthat. A törvényben a tartományra ruházták a jogot, hogy megszabja, hol és milyen feltételek között használhatóak a kisebbségek nyelvei és írásai. A törvény előírta, hogy a Vajdaság számottevően több bevételhez jut majd, amely lehetővé teszi az említett feladatok finanszírozását. A visszakapott jogkörök azonban inkább csak közigazgatási feladatokat

jelentettek, a pénzügyi keretek szűkösek maradtak, és a törvénnyel nem változott a terület alkotmányos jogállása sem. A törvény nem jelentette a Vajdaság korábbi jogainak visszaállítását. Az autonómiát támogatók kevesellték a jogokat, az autonómiaellenesek (Szerb Szocialista Párt, Szerb Radikális Párt, Szerbiai Demokrata Párt) sokallták, a radikálisok egyenesen vajdasági szeparatizmusnak minősítették.

A 2006. évi új szerbiai alkotmányba is belefoglalták, hogy Szerbiának két autonóm tartománya van (a koszovóiról majd külön törvényben rendelkeznek). A tartomány jogköre az „omnibusztörvényhez” képest valamennyivel, de nem számottevően bővült (maga intézi a területfejlesztéssel, a gazdasággal, illetve a kultúrával, a tudománnyal, valamint a szociális szférával összefüggő ügyeket). Az alkotmány tartalmazza viszont, hogy a tartománynak saját bevételei lehetnek, és saját költségvetése van, melynek nagysága minimálisan a szerbiai költségvetés 7%-a. A tartomány legmagasabb szintű jogszabálya a státútum, amelyet a tartományi parlament fogad el, és kihirdetéséhez a szerbiai nemzetgyűlés beleegyezése szükséges. A 2006 végén hatályba lépő szerbiai alkotmány végső soron nem adott teljesen megnyugtató választ arra, milyen funkciókra terjed ki a vajdasági autonómia. Látszólag megteremtődtek az önálló vagyon és adóbevételek alkotmányos garanciái, bővült a tartományi szervek önállósága, de a tartomány funkciói és helyzete a szerbiai államszervezeten belül továbbra is megoldatlannak tűnt. Mindezek szabályozása a státútumra maradt, vagyis ezt a vajdasági és szerbiai törvényhozásoknak kellett rendeznie.

Az alkotmány elfogadása után nem sokkal megkezdődtek az előkészületek a státútum kidolgozására. A 2008-as választásokra készülő Magyar Koalíció programjában igyekezett összhangba hozni a magyarság autonómiaigényeit a Vajdaság autonómiájával. A program kiállt a Vajdaság széles körű autonómiája mellett (törvényhozói, végrehajtói, igazságszolgáltatási hatalom, gazdasági, közigazgatási autonómia). Az elképzelések szerint az új státútumnak szavatolnia kell a Vajdaság vagyonát és költségvetési forrásait. Emellett egyúttal biztosítani kell az itt élő őshonos nemzeti közösségek teljes egyenjogúságát és a tartomány multietnikus jellegét, valamint a nemzeti közösségek számára a nemzeti alapú autonómiát.

A 2008. május 11-i parlamenti, elnök- és tartományi parlamenti választások után ismét megváltozott a politikai konstelláció Szerbiában. A választásokat minden szinten a Demokrata Párt nyerte (a vajdasági parlamentben 58%-os többsége van), a szerbiai köztársasági kormány megalakításához szükség volt a Vajdasági Magyar Szövetség támogatására. Ennek ellenére nem volt könnyű elfogadtatni a státútumot. Az ellenzékbe került Szerbiai Demokrata Párt, illetve az Új Szerbia nevű párt, valamint a radikálisok és a Szerb Radikális Pártból kivált

Haladó Párt álláspontja már régről ismert volt, miszerint nem támogatnak Szerbián belül semmiféle autonómiát. Véleményük szerint a készülő statútum nincs összhangban Szerbia alkotmányával, valamint előkészíti az ország szövetségi állammá válását, a szélsőségesebb megfogalmazásokban pedig az állt: hosszabb távon elősegíti a Vajdaság elszakadását Szerbiától. A Szerb Demokrata Párt szerint a statútumtervezet alkotmányellenes, mert a tartomány illetékességet kap az igazságszolgáltatásban és a törvényalkotásban, vagyis olyan jogosítványi lesznek, amelyek csak az államot illetik meg, valamint saját vagyonhoz juthat.

A tartományi képviselőházban 2008. október 14-én fogadták el a Vajdaság új statútumát. A 120 képviselő közül 89 mellette szavazott (a képviselők több mint kétharmada), ellene pedig 19-en. Hosszú ideig, több mint egy évig tartott, míg a szerbiai képviselőház is áldását adta a dokumentumra (időközben néhány jogosítványt mérsékeltek, és hangsúlyosabbá tették: a Vajdaság Szerbia része). A hosszú várakozásban közrejátszott az is, hogy az új kormánykoalíció pártjai sem sürgették a törvénykezési munkálatot. A hosszadalmas politikai huzavona során alapvetően két dolog segített elmozdulni a holtpontról. Egyrészt a VMSZ kilátásba helyezte, megvonja a bizalmát a kormánytól, másrészt az Európai Parlament, valamint az Európai Unió különböző szintű képviselői többször a szerb kormányértére adták, Brüsszelben jó néven vennék, ha az európai integrációs folyamat során biztosítanák a régió autonómiáját.

A szerbiai parlamenti szavazás után a Szerbiai Demokrata Párt és az Új Szerbia koalíciója a szerb alkotmánybírósághoz fordult annak vizsgálatát kérve, hogy az új vajdasági statútum összeegyeztethető-e Szerbia alaptörvényével. A pártok szerint a vajdasági tartomány új statútuma több mint 30 szerb törvénynek is ellentmond.

A statútum kimondja: a Vajdaság autonóm tartomány. A Vajdaság az itt élő polgárok autonóm tartománya a Szerb Köztársaság kötelékében. Olyan régió, melyben hagyományosan ápolják a multikulturalizmust, a multikonfeszionalizmust és az egyéb európai elveket és értékeket. A Vajdaság Autonóm Tartomány a Szerb Köztársaság elválaszthatatlan része. A tartomány jogi személyiséggel rendelkezik. A tartomány területe (Bácska, Bánát, Szerémség) polgárainak népszavazáson kinyilvánított jóváhagyása nélkül nem változtatható meg.

A statútum nemzetiségekkel kapcsolatos cikkei kimondják: „A szerbek, magyarok, szlovákok, horvátok, montenegróiak, románok, romák, bunyevácok, ruszinok és macedónok, valamint a tartományban élő többi számbelileg kisebb nemzeti közösségek jogaik érvényesítésében egyenrangúak. A Vajdaság nemzeti közösségeinek tagjait részarányosan kell képviselni a tartományi szervezetekben és szervezetekben, összhangban az ezek működési területén élő lakosság nemzeti összetételével. A Vajdaság Autonóm Tartomány összlakosságában számbeli

kisebbséget alkotó nemzeti közösségek tagjai megválasztott nemzeti tanácsok révén érvényesítik autonómiájukat, intézményeket alapítanak, önállóan döntenek vagy részt vesznek az oktatást, a tudományt, a kultúrát, a nyelvhasználatot és a tájékoztatást érintő kérdésekkel kapcsolatos döntéshozatalban. A Vajdaság szerveiben és szervezeteiben a szerb nyelv és a cirill betűs írásmód, a magyar, a szlovák, a horvát, a román és a ruszin nyelv és írás van hivatalos használatban.”

Vajdaság Autonóm Tartomány hatáskörébe az alábbi feladatok tartoznak:

- 1) területrendezési tervezés (infrastruktúra, fejlesztés),
- 2) regionális fejlesztés (ennek keretében létrehozzák a tartomány fejlesztési bankját),
- 3) mezőgazdaság, falufejlesztés, víz- és erdőgazdálkodás, vadászat és halászat,
- 4) turizmus, vendéglátóipar, fürdők és gyógyhelyek,
- 5) környezetvédelem,
- 6) ipar,
- 7) közúti, folyami és vasúti közlekedés és útszabályozás,
- 8) vásárok és egyéb gazdasági jellegű rendezvények szervezése,
- 9) tanügy, sport és kultúra (ezen belül: a kisebbséget alkotó nemzeti közösségek tagjai számára az oktatás minden szintjén biztosítja az anyanyelvű oktatáshoz való jog érvényesítését, kultúrájuk ápolását, tanügyi intézményeket alapít, valamint a művelődés területén levéltárakat, múzeumokat, könyvtárakat, színházakat, intézeteket és egyéb tartományi jelentőségű intézményeket alapít),
- 10) tudomány, újítás és technológiai fejlődés,
- 11) egészség- és szociális védelem,
- 12) tartományi szintű tömegtájékoztatás,
- 13) az infrastruktúra fejlesztése és a nagyberuházások,
- 14) egyéb területekre vonatkozó hatáskörök (a kisebbségi nemzeti közösségek jogainak, íráshasználatának szabályozása, foglalkoztatáspolitikája, a nemek közötti egyenlőség biztosítása).

A statútum szabályozza a tartomány szerveinek (képviselőház, az azon belül megalakuló Nemzeti Községek Tanácsa, kormány, közigazgatás) működését. Az autonóm tartománynak költségvetése van, amely a Szerb Köztársaság költségvetésének legalább 7%-át teszi ki. A tartománynak saját bevételei vannak, amelyeket a képviselőház szabályoz. A statútum leszögezi, hogy az autonóm tartomány vagyonát, annak használatát és a vagyon feletti rendelkezést törvény határozza meg.

A statútummal és a hozzá kapcsolódó hatásköri törvénnyel a Vajdaság 152 hatáskört vehetett át. A fejlesztések szempontjából különösen fontos a fejlesztési bank megalakítása és a brüsszeli képviselő létrehozása. Nehézséget jelent azonban, hogy Vajdaság továbbra is legfeljebb csak a szerbiai alkotmányban meghatározott 7%-ot kapja majd meg a köztársasági költségvetésből, miközben 43%-ban járul hozzá ahhoz. Ez a forrás viszont nem elegendő a megnövekedett feladatok ellátásához.

A statútum életbe léptetése komoly eredménynek tekinthető, még akkor is, ha az autonómia egyes területeken nem éri el azt a mértéket, mint a szocialista korszakban. Ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a kisebbségek választott nemzeti tanácsaik révén beleszóljanak sorsuk alakításába. Az autonómia elfogadása Szerbia európai integrációs folyamatának része. Elfogadása egyrészt annak köszönhető, hogy az ország meg kíván felelni az EU elvárásainak, másrészt az autonómiapártiak, illetve az autonómiát elfogadó politikai erők előretörésének. A tényleges autonómia biztosításának alapfeltétele a tartomány vagyonának visszaszerzése. Az erről határozó törvény alapvetően meghatározhatja a lehetőségeket.

A vajdasági magyarság politikai érdekérvényesítését a statútum nagyban elősegítheti. Nemcsak azért, mert a magyarság számaránya a tartományon belül jóval nagyobb, mint a szerbiai politikai szintén, hanem azért is, mert az új hatáskörök között számos a kisebbségi egyéni és kollektív jogok szempontjából is fontos (például: a tartomány az általános iskolák alapítója).

A nemzeti tanácsokról szóló törvény

A közelmúltban elfogadott rendelkezések közül – amennyiben megfelelően biztosítják a végrehajtását – a nemzeti kisebbségi közösségek számára a legnagyobb jelentőségű a 2009. augusztus 31-i, a nemzeti tanácsokról szóló törvény volt. A szabályozás lényege, hogy az egyes nemzetek képviselőik által maguk intézhetik saját kulturális intézményeik ügyeit. A törvény előzménye közel egy évtizedes múltra tekint vissza a szerb jogrendben. 2002-ben a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság kisebbségvédelmi törvénye lehetővé tette, hogy „a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek önkormányzati joguk érvényesítése céljából a nyelvhasználat és írásmód, az oktatás, a tájékoztatás és a kultúra területén nemzeti tanácsokat választhatnak”. A törvény megfogalmazása szerint „a nemzeti tanácsok megválasztásának szabályait külön törvény fogja rendezni”. Ez a rendelkezés azonban soha nem készült el.

A 2006. évi szerb alkotmány 75. szakasza kimondja: a nemzeti kisebbséghez tartozókat azokon a jogokon kívül, amelyek minden állampolgárra vonatkoznak, egyéni és kollektív

kisebbségi jogok illetik meg. Ennek keretében „a kultúra, az oktatás, a tájékoztatás, valamint a hivatalos nyelv- és íráshasználat területén megvalósuló önkormányzati joguk érvényesítése céljából a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nemzeti tanácsokat választhatnak, a törvénnyel összhangban”.

2002 szeptemberében, az országban elsőként a kisebbségek közül, a magyarság meg is választotta saját szervét, a Magyar Nemzeti Tanácsot. A tanács azonban nem válthatta be a hozzá fűzött reményeket. Az állam fenntartotta a megszokott döntéshozatali módokat, amelyek nem tették lehetővé az önkormányzati jog érvényesítését. A szerbiai törvényhozás nem vette ténylegesen figyelembe a nemzeti tanácsok szerepét és jogait. A nemzeti tanácsokat gyakorlatilag kizárták a nemzetiségeket érintő állami döntéshozatalból. Emellett ugyancsak hiányoztak azok a törvényi előírások, amelyek a nemzeti tanácsok megválasztásának szabályait, valamint finanszírozását rendezhették volna. Magyar Nemzeti Tanácsban nem mindegyik magyar politikai erő képviseltette magát, legitimitását és képviseleti jogát elvitatták a kisebb magyar politikai pártok, valamint a civil szféra egy része is.

A 2008. évi választások után az új kormánykoalíció – nem kis külső és belső nyomásra – hajlandónak mutatkozott a nemzeti tanács intézményének rendezésére. A napvilágot látott törvénytervezetek megosztották a magyar politikai pártokat. Egyes pártok már a parlamenti vita szakaszában elítélték a készülő törvényt, és felszólították a VMSZ parlamenti képviselőit, hogy ne szavazzák azt meg. Azzal érveltek többek között, hogy az új törvény nem biztosít a korábbiakhoz képest újabb, többletjogokat, valamint a szerb politika a vajdaságiaknak felajánlottaknál jóval szélesebb körű jogokat követel évek óta a koszovói szerbek számára (például területi autonómiát).

A 2009 augusztusában elfogadott törvény biztosítja a kisebbségek számára a kulturális autonómia megteremtésének lehetőségét. A törvény főbb pontjai a következők. Kimondja: „A kultúra, az oktatás, a tájékoztatás, valamint a hivatalos nyelv- és íráshasználat területére vonatkozó önkormányzati joguk érvényesítése érdekében a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek a Szerb Köztársaságban megválaszthatják saját nemzeti tanácsukat. A nemzeti tanács képviseli a nemzeti kisebbséget az oktatás, a kultúra, a nemzeti kisebbség nyelvén történő tájékoztatás, valamint a hivatalos nyelv- és íráshasználat területén, részt vesz a döntéshozatalban vagy dönt az említett területekre vonatkozó kérdésekről, és e területeken intézményeket, gazdasági társaságokat és egyéb szervezeteket alapít.”

A nemzeti tanács legalább 15, de legfeljebb 35 tagból áll. Van elnöke, végrehajtó szerve, valamint oktatással, kultúrával, tájékoztatással és a hivatalos nyelv- és íráshasználattal megbízott bizottsága.

A nemzeti tanács főbb hatáskörei: intézményeket, egyesületeket, alapítványokat, gazdasági társaságokat alapít a kultúra, az oktatás, a tájékoztatás és a hivatalos nyelv- és íráshasználat területén, valamint a nemzeti kisebbség identitásának megőrzése szempontjából jelentős egyéb területeken. Ezeken a területeken a Szerb Köztársaság, az autonóm tartomány vagy a helyi önkormányzat egészében vagy részben kulturális alapítói (vagyis felügyelői és működtetői) jogokat ruház a nemzeti tanácsra. A nemzeti tanács törvények és más jogszabályok meghozatalát kezdeményezi és figyelemmel kíséri alkalmazásukat. Részt vesz az előírások előkészítésében, és javasolja a kultúra, az oktatás, a tájékoztatás és a hivatalos nyelv- és íráshasználat területén a nemzeti kisebbségeknek az alkotmányban szavatolt jogait szabályozó előírások módosítását és kiegészítését.

A nemzeti tanács megválasztása közvetlenül vagy elektori gyűlés útján történik. A nemzeti kisebbségek önállóan döntenek arról, hogy a két módszer közül melyiket részesítik előnyben. A törvény értelmében a közvetlen választás során a nemzeti tanácsok tagjait az adott nemzeti közösség szavazópolgárait tartalmazó külön választási névjegyzék alapján választják meg titkos, közvetlen demokratikus, szabad választásokon. A közvetlen, külön névjegyzék alapján lebonyolított demokratikus választások egyetlen feltétele, hogy a felhívástól számított 120 napon belül feliratkozzon az adott kisebbséghez tartozó szavazópolgárok többsége (a magyarság esetében legalább 117 ezer fő).

„A törvény rendelkezései úgy lettek megfogalmazva – írja ifj. Korhecz Tamás, aki részt vett a törvény előkészítésében –, hogy ne teremtsenek ellentétet a nevezett területeket szabályozó törvények és a nemzeti tanácsokról szóló törvény között, azaz a nemzeti tanácsok úgy vesznek részt a hatósági határozatok meghozatalában, hogy a jelenleg működő törvényes döntéshozatali és szabályozási mechanizmusokat a törvény csak kiegészíti, de nem bontja meg a jogrendszer egységét. Ennek tudható be, hogy a hatáskörök többsége javaslattevő, egyetértési, illetve véleményezési jog, és kevesebb az önálló döntéshozatali, szabályozási jogosítvány.”

A törvény – tényleges végrehajtása esetén – fontos eleme lehet a magyarság által már az 1990-es évek elején kidolgozott autonómia-koncepció egyik lényeges elemét alkotó személyi autonómia megvalósulásának. Remélhetőleg a jogi lehetőségek nem maradnak papíron (mint a 2002-es törvény), és az alkotmányban megfogalmazott jogok most már konkrét formát öltenek. Ehhez elengedetlen, hogy az anyagi feltételek is adottak legyenek.

A 2009-ben elfogadott két törvény változásokat hozhat a Vajdaság és az ott élő nemzeti kisebbségek, így a magyarság életében. A mindennapok gyakorlata – amely a költségvetési, a vagyon- és hatáskör-megosztási viták, valamint az alapítói (felügyelői és működtetői) jogok

átruházása során ölt testet – mutatja meg, mennyire lesznek sikeresek az új rendelkezések, és valóban elősegítik-e a Vajdaság gyorsabb fejlődését. Bízunk benne, hogy valódi tartalmat hordozó törvényekről van szó, vagyis az európai uniós csatlakozást támogató új kormány nem csupán látszólag kíván megfelelni bizonyos uniós elvárásoknak, illetve a kedvezményezettek is hasznosan tudnak élni a megszerzett lehetőséggel.

Irodalom

Omnibusztörvény: http://www.vmsz.org.rs/article.php?lg=hu&id_article=126

A 2006. évi alkotmány: http://www.parlament.gov.rs/content/lat/akta/ustav/ustav_1.asp

A Vajdaság statútuma: http://www.puma.vojvodina.gov.rs/dokumenti/zakoni/Statut_APV.pdf

A Magyar Koalíció programja:

http://www.magyarkoalicio.org/article.php?lg=hu&id_article=145

Törvény a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól:

http://www.vajdasagma.info/docs/torveny_nemzeti_kisebbsegek_n_t.pdf

Korhecz Tamás: A Vajdaság Autonóm Tartomány közjogi helyzete Szerbia államszervezetén belül. In: *Létünk*, 2008/3.

Korhecz Tamás: Megteremtődtek a magyar autonómia törvényi feltételei.

http://www.nevjegyzekek.org/article.php?lg=hu&id_article=80

Szilágyi Imre: A vajdasági statútum történelmi, politikai előzményei, az elfogadás körülményei. Budapest, Magyar Külügyi Intézet, 2009. (MKI-tanulmányok, T 2009/24.)

(http://www.kulugyiintezet.hu/MKI-tanulmanyok/T-2009-24-Szilagyi_Imre-A_vajdasagi_statutum.pdf)

Juhász József: A Vajdaság és az autonómia. In: *História*, 2010/1–2.

Bíró László: Szerbia és Montenegró. In: *Európai politikai rendszerek*. Budapest, 2004.